K 513/1354

3

Pest, august. 3. 1862.

Tisztelt kedves barátom,

Jó ideje, hogy válaszom késik becses leveledre.
De mivel a nyomda, mennyiben Társaságunk rendel-
kezésére áll, már el vala foglalva, nem véltem
igen sietősnek a jegyzetek elkészítését, s más
dolgokkal elhalmozott szegény zúgó fejemmel csön-
desebb órákra kelle várnom. A jegyzetek kül-
dése nélkül pedig nem akartam válaszolni.

Hogy te „eredeti capacitásaink" által teendő
„háttérbe szoríttatástól" féltél — elfogadom, s fi-
került gúnynak tartom szegény kis Társaságunk-
ra. Csak te ne félj attól! Bár minden évben
adhatnál vagy két Molière darabot. Jó volna
bizony. Ha már odafüggesztjük, kívánságod sze-
rint: „Molière vígjátékai" — mintha kötelezést
is vállalnánk — mi és te — az egész M. kiadá-
sára. Ezért tán jobb is volna elhagyni e fő-
czímet. Azonban legyen tetszésed szerint.

A mi a darabok rendezését kötetekbe
illeti: akaratod teljesülni fog. I. Tartuffe;
II. A fösvény. Dandin. — Hanem, édes bará-
tom, szeretném én azt a Tartuffeöt kezembe
kapni minél előbb, s úgy kezdeni a nyomást.
Nem mintha szavadban, vagy erős szándé-
kodban kételkedném: de akadály jöhet köz-
be, betegség vagy más, ilyen, hogy a kellő
időre meg nem kapnám. Pedig a megjelenés
időhöz van kötve, a mennyiben, ha az ez évi
pártolói illetménybe fölvesszük, meg is kell jelennie,
mikorra a szétküldés ideje eljő. Már pedig
úgy szeretném (s úgy is számítok) hogy ez év-
ben: Molière, Hugo V. (10 ívnyi fordítás) meg
a regényből a mennyi esik — tegye a 60 ívet.
Kérlek alássan, boldogíts Tartuffe-el minél
előbb!

A correcturát küldeni fogom.

A berendezés kívánatod szerint lesz.
Madách tragediája formatuma s papirja van
általában kialkudva a Társaság részére. Le-
hetne jobb is szebb is: de nem mertünk költe-
(kez)

gesebb kiadásokat kockáztatni, midőn alig volt 2–300
előfizetőnk. Most volna több; de rosszul fizetnek; félek
ki is marad egy része a hanyagságnak. Így nem csinál-
hatunk díszkiadást Molière-ből sem. A Szólók nevei
középre esnek, *majusculával*, ez tán legcsinosabb. A be-
tű faja garmond. Azon igen apró versaliák, melyek-
kel az E. Tragédia személyei a szövegben nyomtatá-
nem lesznek. Akkor is csak nyomdai ügyetlenségből,
Correctura után csúsztak az első ívbe; az én szán-
dékom nagyobb betűk használása volt. Hanem ahhoz
az első ív másfélezer példánya úgy lévén nyomva,
meg kellett tartanom végig. Nyomorúság ezek a mi
nyomdáink: a *lapszámok* is rosszul szedik, ha az író
nem igazgatja.

Az Ön és *Kegyed* szókat kegyes gondjaim alá ve-
szem. Azaz: a 2-ik correcturát én csinálom, s a
3-ikat te. A nyomda nem ért ily *subtilitásokat*, pedig
a mi előtte van.

Munkád bírálatáról a mit írsz: hogy senki másét
el nem fogadod stb. ez óvakodásra nem volt
szükség, mert a Társaság nem úgy fogadta el tő-
led, hogy bírálat alá bocsátja, hanem egész köszö-
nettel, mintha megbízott volna a fordítással. A mi
személyemet érintő megtisztelő bizalmad illeti: szíve-
sen köszönöm, de nem úgy fogadtam, mintha
ex offo kellene bíráskodnom. Ha mégis átnézném
művedet s ott jegyzeteket is bátor valék tenni, vedd
azt baráti bizalmas közlésnek, semmi másnak.

Előre bocsátom, hogy én nem hasonlítgatom össze for-
dításod az eredetivel. Miért ezt? Hogy vajon ért-
etted-e? Ennek megítélésére nekem ép oly hosszú
Molière tanulmány kellett volna, vagy még hosszabb
minőt te fordításodnál „a legfrancziább" íróra. Erre
se szükség, se erő és ~~időm~~ idő. Gondolom, te sem a
szöveg fogósabb helyeinek magyarázatát várod tő-
lem. Más okát sejtem, hogy épen engem hívtál fel
a bírálatra.

Te a legfrancziább franczia írót oly magyarság-
gal kívántad lefordítani, mely közel álljon a *leg-*

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

(t. i. ~~fordításban~~ nyelvhez, nem íróhoz)

magyarabbhoz. Így fogtam fel művedből iránytűjét fordításodnak. Nem póri magyar — de utolsó ízig velős magyar. Ezt látom legtöbb kifejezésidből, ezt egyes igazításidból is. Lehet csalatkozom; lehet, hogy egyszersmind combinálni akartad e magyar ízzel mindazon elegans külföldi csínt, a mit irodalmunk már elfogadott, vagy ne akarnád hogy elfogadjon. Erre is láttam törekvést. Hanem a főirányt még is abban látom, hogy a mire van rövidebb, vagy hasonló rövidségű s erejű magyar velős frázis: ott az idegent kerülöd. Ily szempontból tekintsd se igen sok, se igen lényeges jegyzeteimet. Használj belőle, ha lehet vagy egy életre valót: ha nem, dobd el mind. Ha mi nem tetszik †) húzd keresztül, az elfogadottat hagyd meg, s én a szerint igazítom kéziratod. Ha semmit sem hagysz is meg: én azt se veszem zokon.

†) Küldd vissza

A Fösvénynél kevesebb a jegyzés: mert a magyarság jobb mint Dandiné. Innen is gondoltam: az elsőre több gondot fordítál, mint György urra; s hogy irányod e szerint főleg a „magyar íz" ízléssel persze.

Engem Balassa most Szliácsra küld, 4 hétig nem leszek itthon. De haza jöttömmel, tehát September elején, szeretném nyomatni Tartuffeöt, s így fursonfurt †) míg vége nem lesz. Ez évben egyszerre akarok szét küldeni minden könyvet, mert a postadíj roppant sok minden egyes expeditióval. Kérlek, hadd küldhessem szét még ez idén Molièred! Ha a második kötetet nyomatom, s az első meg találna késni: akkor 1., egy csomó idő a nyomtatásra nézve elveszett lenne; 2. az idei budget jövő évre fordíttatnék, a mi ily cassánál igen bajos. 3. Később kellene kiszem-[illegible], mivel elégítsem ki ~~ez~~ ez évre a pártolókat.

†) nem a jó magyarságára hasz-nálom a hybridját.

Mind ezt gondjaidba ajánlva, szíves üdvözléssel vagyok

tisztelőd s barátod
Arany J.

Bocsánat e krix-kraxért!

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MTAK 12/1939